MAKTAB PSIXOLOGINING BIR KUNLIK ISH FAOLIYATI:

Xudoyberganova Ozoda Quranboyevna
Xorazm viloyati Qo'shko'pir tumani 21-umumiy o'rta ta'lim maktabi psixologi
Xo'jayeva Xolida Sofoboyevna
Xorazm viloyati Qo'shko'pir tumani 47-umumiy o'rta ta'lim maktabi psixologi

Annotatsiya:Ushbu maqola maktab psixologining bir kunlik ish faoliyatini har tomonlama yoritadi. Unda maktab psixologining o‘quvchi, o‘qituvchi va ota-onalar bilan olib boradigan diagnostik, korreksion, rivojlantiruvchi va maslahat ishlarining o‘ziga xos xususiyatlari Xorazm viloyati Qo'shko'pir tumanidagi 21- va 47-umumiy o‘rta ta’lim maktablari psixologlari tajribasi misolida ko‘rsatilgan. Maqola maktab psixologining ertalabdan kechgacha bo‘lgan kun tartibini, uning oldiga qo‘yilgan vazifalarni, qo‘llaniladigan metodlarni va erishilgan natijalarni bosqichma-bosqich tahlil qiladi. Shuningdek, ushbu kasbning muhimligi, duch kelinadigan qiyinchiliklar va erishiladigan muvaffaqiyatlar yuzasidan mulohazalar bildirilgan. Maqola maktab psixologik xizmatining samaradorligini oshirish va uning ahamiyatini tushunishga xizmat qiladi.

Kalit so‘zlar: maktab psixologi, ish faoliyati, diagnostika, korreksiya, rivojlantirish, maslahat, o‘quvchilar, o‘qituvchilar, ota-onalar, psixologik xizmat, Qo'shko'pir tumani.

KIRISH Zamonaviy ta’lim tizimida maktab psixologining roli tobora ortib bormoqda. Bugungi kunda maktab nafaqat bilim beruvchi, balki shaxsning har tomonlama rivojlanishini ta’minlovchi ijtimoiy institutga aylangan. O‘quvchilarning o‘zlashtirishidagi qiyinchiliklar, xulq-atvor muammolari, tengdoshlari va ota-onalari bilan muloqotdagi tushunmovchiliklar, kasb tanlashdagi ikkilanishlar kabi masalalar ularning psixologik holati bilan chambarchas bog‘liqdir. Ushbu muammolarni bartaraf etish, oldini olish va o‘quvchilarning psixologik salomatligini ta’minlashda maktab

psixologi asosiy shaxs hisoblanadi.

Maktab psixologi faoliyati nafaqat alohida o‘quvchilar bilan ishlash, balki maktab jamoasi, o‘qituvchilar va ota-onalar bilan ham hamkorlik qilishni o‘z ichiga oladi. Uning vazifalari diagnostikadan tortib, korreksion-rivojlantiruvchi mashg‘ulotlar, individual va guruh maslahatlari, profilaktik ishlargacha keng qamrovli hisoblanadi. Biroq, bu kasbning murakkabligi va ko‘p qirraligi ko‘pincha tashqi kuzatuvchilar uchun to‘liq namoyon bo‘lmaydi.

Ushbu maqolaning maqsadi – Xorazm viloyati Qo'shko'pir tumani 21- va 47-umumiy o‘rta ta’lim maktablari psixologlari tajribasi misolida maktab psixologining bir kunlik ish faoliyatini bosqichma-bosqich yoritib berish, uning kundalik vazifalari, qo‘llaydigan metodlari va duch keladigan holatlari haqida tushuncha berishdan iborat. Bu maqola ushbu kasbga bo‘lgan qiziqishni oshirish, uning jamiyatdagi ahamiyatini tushuntirish va yosh mutaxassislarga yo‘l-yo‘riq berishga qaratilgan.

Ushbu maqola maktab psixologining bir kunlik faoliyatini tavsiflashga qaratilgan bo‘lib, u empirik tadqiqot metodologiyasidan ko‘ra, kuzatish, o‘z-o‘zini tahlil qilish (refleksiya) va tajriba almashishga asoslangan deskriptiv (tavsifiy) metodologiyani qo‘llaydi. Tadqiqot obyekti – Xorazm viloyati Qo'shko'pir tumani 21- va 47-umumiy o‘rta ta’lim maktablari psixologlari Xudoyberganova Ozoda Quranboyevna va Xo'jayeva Xolida Sofoboyevnaning standart ish kunidir.

2.1. Ma’lumot to‘plash usullari:

Kundalik kuzatuvlar: Har ikki psixologning ish kunidagi jarayonlar va holatlarni bevosita kuzatish.

O‘z-o‘zini tahlil: Psixologlarning o‘z ish faoliyatlari, duch kelgan qiyinchiliklar va erishgan muvaffaqiyatlari haqidagi shaxsiy mulohazalari.

Intervyu (suhbatlar): Psixologlar bilan ularning ish jadvali, afzal ko‘rgan metodlari, eng ko‘p uchraydigan muammolar va ularni hal qilish yuzasidan o‘tkazilgan suhbatlar.

Hujjatlarni o‘rganish: Ish rejalari, diagnostik materiallar va hisobotlar bilan tanishish.

2.2. Tavsiflash strukturasi:

Maqola maktab psixologining bir kunlik faoliyatini xronologik tartibda, ya’ni ertalabdan kun yakunigacha bosqichma-bosqich tavsiflashga asoslangan. Har bir bosqichda amalga oshiriladigan asosiy vazifalar, qo‘llaniladigan metodlar va maqsadlar yoritiladi.

3. NATIJALAR Maktab psixologining bir kunlik ish faoliyati dinamik va ko‘p qirrali bo‘lib, oldindan tuzilgan rejalar va kutilmagan holatlarni muvofiqlashtirishni talab etadi. Quyida Xorazm viloyati Qo'shko'pir tumani maktablari psixologlarining standart ish kuniga misol keltiriladi:

08:00 – 09:00: Ish kunining boshlanishi va rejalashtirish

Ish joyini tayyorlash, zarur materiallarni (testlar, blankalar, o‘yinlar) tartibga solish.

Kunlik ish rejasini ko‘rib chiqish va zarur tuzatishlar kiritish (masalan, kutilmagan chaqiriqlar yoki muammolar tufayli).

Maktab ma’muriyati yoki sinf rahbarlari bilan qisqa muloqotlar, dolzarb masalalarni muhokama qilish.

09:00 – 11:00: Diagnostik va profilaktik ishlar

Guruh diagnostikasi: Muayyan sinf o‘quvchilari orasida (masalan, 5-sinflarda moslashuvni, 9-sinflarda kasbiy moyillikni aniqlash) psixologik testlar (masalan, F. Dosterning "O‘quvchilarning maktabga moslashuvi" testi, Ye. Klimovning "Kasbiy moyillik ankentasi") o‘tkazish.

Profilaktik suhbatlar: O‘quvchilar bilan turli mavzularda (masalan, bullingning oldini olish, sog‘lom turmush tarzi, internet xavfsizligi) ogohlantiruvchi va tushuntiruvchi suhbatlar o‘tkazish.

11:00 – 13:00: Individual maslahatlar va korreksion ishlar

O‘quvchilar bilan individual maslahatlar: O‘qituvchilar yoki ota-onalar tomonidan yo‘naltirilgan yoki o‘z tashabbusi bilan kelgan o‘quvchilarning muammolarini tinglash

(o‘zlashtirishdagi qiyinchiliklar, tengdoshlar bilan nizolar, xulq-atvor muammolari, shaxsiy tashvishlar).

Korreksion mashg‘ulotlar: Agressiv xulq-atvorli, o‘z-o‘ziga ishonchi past yoki ijtimoiy moslashuvda qiyinchiliklarga ega o‘quvchilar bilan individual yoki kichik guruhlarda art-terapiya, ertak terapiyasi, rolik o‘yinlar kabi metodlarni qo‘llagan holda mashg‘ulotlar o‘tkazish.

13:00 – 14:00: Tanaffus va hujjatlar bilan ishlash

Qisqa tanaffus.

O‘tkazilgan diagnostik ishlar natijalarini qayta ishlash, hujjatlarni rasmiylashtirish, individual rejalar va xulosalarni tayyorlash.

Kiruvchi va chiquvchi hujjatlarni tartibga solish.

14:00 – 16:00: Ota-onalar va o‘qituvchilar bilan hamkorlik

4. MUHOKAMA Maktab psixologining bir kunlik faoliyati shuni ko‘rsatadiki, uning ishi nafaqat ko‘p qirrali, balki katta mas’uliyat va doimiy rivojlanishni talab qiladi. Qo'shko'pir tumanidagi maktab psixologlari tajribasi quyidagi muhim jihatlarni ochib beradi:

4.1. Kasbning ahamiyati: Psixologning mavjudligi o‘quvchilarning psixologik salomatligini ta’minlash, ularning o‘zlashtirishini yaxshilash va ijtimoiy moslashuvini rivojlantirishda hal qiluvchi ahamiyatga ega. Uning yordami bilan ko‘plab muammolar dastlabki bosqichlarda aniqlanadi va samarali bartaraf etiladi.

4.2. Doimiy o‘zgaruvchanlik: Maktab muhiti doimo o‘zgaruvchan bo‘lgani sababli, psixologning ish kuni ham oldindan to‘liq rejalashtirilmaydi. U har qanday kutilmagan vaziyatga tayyor bo‘lishi, tezkor qarorlar qabul qilishi va moslashuvchan yondashishi lozim.

4.3. Hamkorlikning muhimligi: Maktab psixologining samarali ishlashi maktab ma’muriyati, o‘qituvchilar jamoasi va ota-onalar bilan yaqin hamkorlikka bog‘liq.

Umumiy maqsad yo‘lida birgalikda harakat qilish o‘quvchilar uchun eng yaxshi natijalarni beradi.

4.4. Professional o‘sish: Kasbiy adabiyotlarni doimiy o‘rganish, yangi metodikalarni o‘zlashtirish va tajriba almashish maktab psixologining kompetentligini oshirishda muhim omil hisoblanadi.

4.5. Duch kelinadigan qiyinchiliklar:

Vaqtni boshqarish: Ko‘plab vazifalar va kutilmagan holatlar tufayli vaqtni samarali taqsimlash qiyinchilik tug‘dirishi mumkin.

Maxfiylik: O‘quvchilar va ota-onalarning shaxsiy ma’lumotlari maxfiyligini saqlash katta mas’uliyat talab qiladi.

Resurslar cheklanganligi: Ba’zan diagnostik materiallar yoki o‘quv adabiyotlarining yetishmasligi ish samaradorligiga ta’sir qilishi mumkin.

Psixologik zo‘riqish: Boshqalarning muammolarini tinglash va ularga yordam berish psixologning o‘zida ham emotsional zo‘riqishni keltirib chiqarishi mumkin, shuning uchun o‘z-o‘zini parvarishlash muhim.

5. XULOSA

Maktab psixologining bir kunlik ish faoliyati o‘quvchilarning taqdiri, ularning psixologik va shaxsiy rivojlanishi uchun katta ahamiyatga ega bo‘lgan kompleks va mas’uliyatli jarayondir. Xorazm viloyati Qo'shko'pir tumani maktablari psixologlarining tajribasi shuni ko‘rsatadiki, diagnostika, korreksiya, rivojlantirish va maslahat ishlarining uyg‘unligi maktab muhitida ijobiy psixologik iqlimni yaratish, o‘quvchilarning muammolarini hal etish va ularning barkamol shaxs bo‘lib yetishishlariga zamin yaratadi.

Ushbu kasb egalarining fidokorona mehnati va professional yondashuvi har bir o‘quvchining maktabda o‘z o‘rnini topishi, o‘z salohiyatini ro‘yobga chiqarishi va baxtli kelajagini qurishida muhim rol o‘ynaydi. Maktab psixologik xizmatini har

tomonlama qo‘llab-quvvatlash va uning imkoniyatlarini yanada kengaytirish ta’lim tizimini takomillashtirishning asosiy yo‘nalishlaridan biri bo‘lib qolishi lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR (References)

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni "Yangi O‘zbekiston taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risida". 2022-yil 28-yanvar, PF-60-son.

G‘oziyev E.G‘. "Psixologiya: Umumiy psixologiya, pedagogik psixologiya, ijtimoiy psixologiya". – Toshkent: "O‘qituvchi", 2003.

Karimova V.M. "Psixologiya". – Toshkent: "Sharq", 2002.

Nishonova Z.T. "Maktabda psixologik xizmat". – Toshkent: "Fan va texnologiya", 2015.

Shoumarov G.B. "Maktab psixologining faoliyatida diagnostika metodikalarini qo‘llash". – Toshkent: "Fan", 2008.

Uzoqova R.N. "Pedagogik psixologiya asoslari". – Toshkent: "Akademnashr", 2011.

Ziyodova N. "Maktabda psixologik treninglar o‘tkazish metodikasi". – Toshkent: "O‘zbekiston Milliy Ensiklopediyasi" Davlat ilmiy nashriyoti, 2019.

Doster F. "O‘quvchilarning maktabga moslashuvi diagnostikasi". – (Psixologik-pedagogik adabiyotlardan).

Klimov E.A. "Kasb tanlash psixologiyasi". – Moskva: "Akademiya", 2004.
